

Original Article

An Analysis of International Instruments and Legal Systems Confronted by Challenges in Judicial Proceedings and International Arbitrations Due to the Existence of Pre-Contractual Negotiations in Interpretation of Contracts

Peyman Dadras¹, Sayyed Amir-Hamed Talebian²

ABSTRACT

The conclusion of contracts either in domestic or international sphere is based on parties' exchange of opinions before contract in the form of pre-contractual negotiations. The trace of parties' mutual intention in the definitions of contractual words and phrases would be found in these pre-contractual negotiations. In this regard, the main problem of this paper is the admissibility of these pre-contractual negotiations in domestic courts and international arbitral tribunals as evidence in the interpretation of contracts by judge or arbitrator. This is mainly accepted in international trade, and stipulated in soft instruments relating to international trade law. But the positions of contemporary legal systems are not harmonized in this matter. This matter poses obstacles and problems not only in domestic procedures but also in the issue of the governing law in international commercial arbitrations. Iran legal system is silent on this matter. While analysing the challenge about the role of pre-contractual negotiations in the interpretation of contracts, this article attempts to present an innovative concept in Iran legal literature by explaining international positions about this issue, so that in the future legislative and judicial positions on this issue can be formulated and unified.

KeyWords: Choice of Governing Law, Contractual Interpretation, Mutual Intention, Pre-Contractual Negotiations, Legal Systems.

How to Cite: Dadras, Peyman, Talebian, Sayyed Amir-Hamed, "An Analysis of International Instruments and Legal Systems Confronted by Challenges in Judicial Proceedings and International Arbitrations Due to the Existence of Pre-Contractual Negotiations in Interpretation of Contracts ", Legal Research, Vol. 27, No. 108, 2024, pp: 225-242.

DOI: <https://doi.org/10.48308/jlr.2024.185153.1668>

Received: 17/07/2020-Accepted: 09/03/2024

1. PhD, Faculty of Law, Pantheon-Sorbonne University, Paris, France
Corresponding Author Email: peyman_hamc@yahoo.com

2. PhD., Faculty of Law, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقاله علمی- پژوهشی

تحلیل اسناد بین‌المللی و نظام‌های حقوقی در برخورد با چالش‌های رسیدگی‌های قضایی و داوری‌های بین‌المللی به علت وجود مذاکرات پیش‌قراردادی در تفسیر قراردادها

پیمان دادرسی^۱، سید امیرحامد طالبیان^۲

چکیده

انعقاد قراردادها در سطح داخلی و بین‌المللی مستلزم تبادل نظرات طرفین پیش از قرارداد در قالب مذاکرات پیش‌قراردادی است. رد پای قصد مشترک طرفین در معانی کلمات و عبارات قراردادی در همین مذاکرات پیش‌قراردادی یافت خواهد شد. در این باب مسئله اصلی این نوشتار استماع‌پذیری این مذاکرات در دادگاه‌های داخلی و دیوان‌های داوری بین‌المللی به مثابه دلیلی برای تفسیر قراردادها توسط دادرسی یا داور است. در تجارت بین‌الملل به‌طور عمده این امر مورد پذیرش قرار گرفته است و در اسناد نرم ناظر بر حقوق تجارت بین‌الملل مندرج است. اما مواضع نظام‌های حقوقی معاصر در این خصوص متحدالشکل نیست، همین امر نه‌فقط در رویه‌های داخلی بلکه مسئله قانون حاکم در داوری‌های تجاری بین‌المللی را با موانع و مشکلاتی روبه‌رو می‌کند. نظام حقوقی ایران در این میان موضع سکوت را اختیار کرده است. این نوشتار در عین تحلیل چالش نقش مذاکرات پیش‌قراردادی در تفسیر قراردادها، با تبیین مواضع بین‌المللی در این خصوص سعی در ارائه نوآورانه‌چنین مفهومی در ادبیات حقوقی کشور ایران را دارد که در آینده مواضع تقنینی و قضایی در این خصوص تدوین و متحدالشکل شوند.

کلید واژگان: انتخاب قانون حاکم، تفسیر قراردادی، قصد مشترک، مذاکرات پیش‌قراردادی، نظام‌های حقوقی.

اسناد به این مقاله: دادرسی، پیمان، طالبیان، سید امیرحامد، «تحلیل اسناد بین‌المللی و نظام‌های حقوقی در برخورد با چالش‌های رسیدگی‌های قضایی و داوری‌های بین‌المللی به علت وجود مذاکرات پیش‌قراردادی در تفسیر قراردادها»، فصلنامه تحقیقات حقوقی، دوره ۲۷، شماره ۱۰۸، دی ۱۴۰۳، صص: ۲۲۵-۲۴۲.

DOI: <https://doi.org/10.48308/jlr.2024.185153.1668>

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۴/۲۷ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۱۹

۱. دکتری، دانشکده حقوق، دانشگاه پانتئون - سوربون، پاریس، فرانسه

ایمیل نویسنده مسئول: peyman_hamc@yahoo.com

۲. دکتری، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقدمه

انعقاد قراردادهای چه در سطح داخلی و چه در سطح بین‌المللی مستلزم تبادل نظرات طرفین در امور قراردادی در پیش از قرارداد است. این تبادل فکر در قالب مذاکرات پیش‌قراردادی می‌گنجد. مذاکره قراردادی تعریفی محدود به جلسه‌ای متشکل از طرفین اصالتاً یا نمایندگان ایشان ندارد، که رودرروی یکدیگر به بحث و گفت‌وگو می‌نشینند. تمامی اسناد تبادل شده میان طرفین به‌منظور آگاهی هریک از شرایط قرارداد و حتی نامه‌ها و مکالمات نیز در زمره مذاکرات پیش‌قراردادی محسوب می‌شوند. رد پای قصد مشترک طرفین در همین مذاکرات پیش‌قراردادی یافت خواهد شد. تمامی این فرایندها ناشی از اصل آزادی انعقاد قرارداد هستند. درحقیقت اصل آزادی انعقاد قرارداد طرفین را در ارائه نظرهای خود البته در چارچوب قانون مجاز می‌شمارد. معانی کلمات و عبارات موجود در قراردادها در همین مذاکرات یافت می‌شوند. در این باب مسئله اصلی، استماع‌پذیری این مذاکرات در دادگاه‌های داخلی و دیوان‌های داوری بین‌المللی به‌مثابه دلیلی برای تفسیر قراردادها توسط داورس یا داور است. در تجارت بین‌الملل به‌طور عمده این امر مورد پذیرش قرار گرفته است و در اسناد نرم ناظر بر حقوق تجارت بین‌الملل مندرج است. اما مواضع نظام‌های حقوقی معاصر در این خصوص متحدالشکل نیست، همین امر نه‌فقط در رویه‌های داخلی، بلکه مسئله قانون حاکم در قراردادهای تجاری بین‌المللی را با موانع و مشکلاتی روبه‌رو می‌کند. نظام حقوقی ایران در این میان موضع سکوت را اختیار کرده است.

۱. تحلیلی جدید از مبانی تفسیر^۱ مذاکرات پیش‌قراردادی بین‌المللی و داخلی

مبانی نظری انعقاد قراردادها حول محور قصد و اراده مشترک طرفین می‌گنجد و در محور زمانی نگاه‌ها را معطوف به امور پیشینی قراردادهای می‌کند. نویسندگان با بهره از مفاهیم فلسفی حقوق تعهدات سعی در ارائه رویکردی عمل‌گرایانه^۲ به تفسیر قراردادها دارند که در نوع خود در ادبیات حقوقی ایران نوآوری محسوب می‌شود.

استفاده جدید و فنی از اسناد و مذاکرات پیش‌قراردادی در وهله اول بیانگر قصد و نیت مشترک طرفین است تا قاضی یا داور رسیدگی‌کننده به اختلاف به مشکلات ناشی از خلأهای موجود در متن قرارداد اصلی برخوردی نداشته باشد. مذاکرات پیش‌قراردادی در حقیقت در چارچوب مفهوم پیشگیری از اختلاف^۳ و نه حل و فصل اختلاف^۴ می‌گنجد. بنابراین در چارچوب پیشگیری از اختلاف ممکن است اقداماتی صورت پذیرد که ارتباطی به حل و فصل اختلاف‌ها نداشته باشند یا حتی اقداماتی که ارتباطی با قرارداد ندارند و صرفاً نزاکت یا عادت تجاری غیرالزام‌آور محسوب می‌شوند. ملاحظات عملی و کشف قصد و اراده طرفین مبانی استماع مذاکرات پیش‌قراردادی به‌عنوان دلیل در تفسیر قراردادهاست؛ درحقیقت کشف اراده طرفین ابزاری برای رسیدن به هدف اصلی حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلاف‌هاست. اما این امر نباید محملی برای برتری عنصر عینی بر عنصر ذهنی در تفسیر قراردادها قلمداد شود. اتکای بیش از اندازه به متن قرارداد تفسیر را محدود به متن و دور از سیاق^۵ خواهد کرد. اگر تردیدی جدی در تطابق میان رفتار مشخص طرفین و قصد مشترک طرفین باشد، امکان توسل به تفسیر وجود دارد. قضات و داوران در جهت رفع چنین تردیدهایی ناچار از یافتن عناصری انضمامی^۶ در

^۱ تفکیک مهمی میان دو مفهوم در حقوق قراردادها وجود دارد: اول مفهوم Interpretation که به معنای لغات اطلاق می‌شود و دوم مفهوم Construction که به تعیین تأثیرهای حقوقی کلمات اشاره دارد.

^۲ Pragmatism

^۳ Conflict Avoidance

^۴ Dispute Settlement

^۵ Context

^۶ Concrete

تفسیر خود هستند؛ یکی از عناصر انضمامی که قدرت اقناعی بالایی دارد، مذاکرات پیش‌قراردادی است. قضات و داوران با مطالعه مذاکرات پیش‌قراردادی که مستقیماً به توافق طرفین مرتبط است، نتیجه می‌گیرند که قرارداد قابلیت اجرایی دارد یا به علت تعارض با اراده اولیه طرفین در مذاکرات، قرارداد حیات ندارد. اراده طرفین در مذاکرات پیش‌قراردادی به نسبت خود متن قرارداد بهتر قابل استنباط است.^۱ لازم به ذکر است که تحلیل مذاکرات پیش‌قراردادی تداخلی در بحث اصل حسن‌نیت^۲ ندارد؛ چه، اصل حسن‌نیت یکی از اصول مهم در تفسیر قراردادهاست و ممکن است نه صرفاً از مذاکرات پیش‌قراردادی، بلکه از سایر عوامل عینی پیشینی قرارداد و حتی طریقه رفتار پس از انعقاد قرارداد و در دیوان حل‌وفصل‌کننده اختلاف‌ها شناسایی شود؛ حتی در اجرای تعهدات ناشی از رأی داوری یا قضایی نیز ممکن است حسن‌نیت یا عدم حسن‌نیت احراز شود و منحصر به مذاکرات پیش‌قراردادی نیست؛ فلذا از دایره موضوعی این نوشتار خارج است. سخن از طرق مذاکره و مراحل آن در چارچوب این نوشتار نیست.^۳ اما به‌عنوان شناخت جایگاه مذاکرات پیش‌قراردادی باید اظهار داشت که تمامی توافق‌های اولیه و مقدماتی طرفین لازم‌الاجرا محسوب نمی‌شوند. برخی توافقات مقدماتی حاوی شرایط اساسی قرارداد اصلی و حاوی تعهدات خاص را لازم‌الاجرا تلقی می‌کنند و توافقات مقدماتی فاقد عناصر اصلی قرارداد اصلی و توافقات مقدماتی مبتنی بر انجام مذاکره را لازم‌الاجرا تلقی نمی‌کنند.^۴ اما چنان‌که شرح آن خواهد آمد، مسئله شناخت معانی مندرج در کلمات قرارداد بسیار پیچیده‌تر از آن است که امکان لحاظ چنین تقسیم و مقسمی را بتوان متصور کرد.^۵

۲. جایگاه مذاکرات پیش‌قراردادی در اسناد بین‌المللی

۲.۱. اصول قراردادهای تجاری بین‌المللی مؤسسه UNIDROIT

اصول قراردادهای تجاری بین‌المللی^۶ در بند الف از ماده ۴.۳ مذاکرات ابتدایی طرفین را به‌عنوان یکی از اوضاع و احوال موردنظر در تفسیر قراردادها مورد تأکید قرار داده است. در تفسیر قراردادها مطابق این سند برای شناخت معیار شخصی و معیار معقول بودن باید به اوضاع و احوال مرتبط با فرایند تفسیر توجه کرد. مواردی که سند در ماده فوق برشمرده است، از جمله مذاکرات ابتدایی طرفین بیشتر متضمن معیار ذهنی هستند. در انعقاد قراردادهای بین‌المللی در صورتی که این سند به‌عنوان قانون حاکم بر قرارداد تعیین شده باشد، با توجه به ماده ۴.۳ می‌توان مذاکرات پیش‌قراردادی را در تفسیر قراردادها قابل استماع دانست.^۷

^۱. See: Barton, Philip, *The Effect of Pre-Contractual Representations*, *Foley's List*, 2013 & Howlett, James, *Developments in the interpretation of contracts*, Paper in KCH Garden Square & McKendrick, E. "Interpretation of Contracts", In: Worthington, S. (ed.), *Commercial law and commercial practice*, Hart Publishing, 2003

^۲. Good Faith

^۳. See: Klass, G. "Interpretation and Construction in Contract Law", *Georgetown University Law Centre*, 2018 & Nicholls, D. "My Kingdom for a Horse: The Meaning of Words", *Law Quarterly Review*, Volume 121, Issue 577, 2005

^۴. سپهری، فاطمه، «ماهیت و آثار حقوقی مذاکرات پیش از قرارداد»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، *دانشگاه قم*، ۱۳۸۷، صص ۳۴-۴۵.

^۵. لازم به ذکر است که موضوع این نوشتار با آنچه به‌عنوان شرط کلیت و تمامیت قرارداد نام دارد و به موجب آن تمام توافق موجود میان طرفین حدود و محصور به نوشته‌های کتبی است و برگرفته از نظام حقوقی کامن‌لا است متفاوت است؛ از این جهت که این نوشتار درصدد ارائه پیشنهادی در راستای توجه به مذاکرات پیش‌قراردادی و نه استثنا کردن آن است. برای مطالعه در باب استثنا کردن مذاکرات پیش‌قراردادی رک: نظریان، وحید، «تحلیل شرط کلیت و تمامیت قرارداد با نگاهی به اسناد بین‌المللی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، *دانشگاه تهران*، ۱۳۹۴.

^۶. Model Clauses for the Use of the UNIDROIT Principles on International Commercial Contracts (UPICC)

^۷. Bonnell, M. J. "The UNIDROIT Principles and CISG – Sources of Inspiration for English Courts?", *Pace International Law Review*, Volume 19, Issue 1, 2007.

۲.۲. کنوانسیون وین برای بیع بین‌المللی کالا (CISG)

کنوانسیون وین برای بیع بین‌المللی کالا^۱ در ماده ۸ بند سوم چنین بیان می‌دارد که به‌منظور تعیین قصد یک طرف یا درک یک شخص معقول و متعارف توجه مقتضی به تمامی اوضاع و احوال مرتبط پرونده از جمله مذاکرات، هرگونه رویه‌ای که طرفین میان خود مقرر کرده‌اند، عادت و هرگونه رفتار متعاقب طرفین مورد عنایت قرار خواهد گرفت. حکومت کنوانسیون بر یک قرارداد بین‌المللی موجب استماع مذاکرات پیش‌قراردادی در تفسیر قراردادها خواهد بود؛ چراکه کنوانسیون قاعده خاص تفسیر را در متن خود پیش‌بینی کرده است، فلذا رجوع به قواعد داخلی کشورها برای شناسایی قواعد تفسیر لازم نخواهد بود.

با مطالعه تاریخی قوانین و پرونده‌ها چنین استنباط می‌شود که ماده ۸ نه‌فقط عنصر تفسیر رفتارهای یک‌جانبه است، بلکه همچنین قابل اعمال بر تفسیر قرارداد است، زمانی که متن قرارداد در سندی دیگر تصریح شده باشد.^۲ مذاکرات پیش‌قراردادی به‌عنوان یکی از ملاحظاتی تلقی می‌شود که در تفسیر قراردادها انعکاس‌دهنده رفتار طرفین است.^۳ در این جهت، هم کلمه‌های بیان‌شده توسط طرفین و هم سیاق سیستماتیک خاص قرارداد در کنار هم حائز اهمیت هستند. البته سایر عوامل از جمله منافع طرفین، هدف قرارداد و اوضاع و احوال عینی خاص زمان انعقاد قرارداد نیز در کنار مذاکرات پیش‌قراردادی قابلیت طرح دارند.^۴ بهره از مذاکرات طرفین دادرس و داور را از اعمال Parol Evidence Rule بر قرارداد منع نمی‌کند.^۵ این قاعده در صفحات آتی این نوشتار به تفصیل خواهد آمد.

۲.۳. حقوق اتحادیه اروپا

ماده ۵:۱۰۲ بند اول از اصول حقوق قراردادهای اروپایی^۶ در نسخه ۲۰۰۲ خود اوضاع و احوالی که قرارداد در آن انعقاد یافته است، از جمله مذاکرات ابتدایی را به‌عنوان اوضاع و احوال مرتبط در تفسیر قراردادها مورد تأکید قرار داده است. همچنین در اصول حقوق خصوصی اروپایی^۷ در بخش دوم در ماده ۸:۱۰۲ مذاکرات ابتدایی را مؤثر در تفسیر قراردادها دانسته است.^۸

¹. See: United Nations Commission on International Trade Law Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 2016 Edition, UNITED NATIONS New York, 2016

². CLOUT case No. 303 [Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce, 1994 (Arbitral award no. 7331)].

³. Court of Appeal, United Kingdom, 17 February 2006, Unilex; Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce, France, 2003. (Arbitral award in case No. 11849), available at: www.cisg.law.pace.edu/

Also see: Appellate Court Helsinki, Finland, 31 May 2004, English translation available on the Internet at www.cisg.law.pace.edu; CLOUT case No. 877 [Bundesgericht, Switzerland, 22 December 2000] & Handelsgericht Aargau, Switzerland, 26 November 2008, English Translation Available on the Internet at www.cisg.law.pace.edu/

⁴. CLOUT case No. 932 [Obergericht des Kantons Thurgau, Switzerland, 12 December 2006].

⁵. CLOUT case No. 24 [U.S. Court of Appeals (5th Circuit), United States, 15 June 1993].

⁶. PECL: Principles of European Contract Law (Parts I and II): Ole Lando & Hugh Beale (eds), 2000; Part III: Ole Lando, Eric Clive, André Prüm and Reinhard Zimmermann (eds), 2003.

⁷. DCFR: Draft Common Frame of Reference: Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law (Full Edition: Christian von Bar, Eric Clive (eds), 6 vols, 2009; Outline Edition: Christian von Bar, Eric Clive and Hans Schulte-Nölke (eds), 2009).

⁸. Scottish Law Commission, "Review of Contract Law Discussion Paper on Interpretation of Contract", Discussion Paper, Number 147, 2011.

۳. نگاه نظام‌های حقوقی به مسأله و انعکاس اسناد بین‌المللی در آنها

هرچند که امروزه سخن از شکاف مرز میان نظام‌های حقوقی و همدل شدن آنها مطرح است، این نوشتار از تفکیک سنتی تبعیت می‌کند؛ لزوماً قائل به تفکیک سنتی نیست.

هدف اصلی طرح دعاوی تفسیر قراردادها یافتن معنایی است که طرفین قصد داشته‌اند بر کلمه یا کلماتی بار شود. برای استماع این دعاوی، لازم است که ادله بیرونی یا خارجی^۱ با مذاکرات پیش‌قراردادی مرتبط باشند. اما در برخی نظام‌های حقوقی، مذاکرات پیش‌قراردادی جزو چنین دلایل بیرونی و خارجی محسوب نمی‌شوند. قاعدهٔ extrinsic evidence در این راستا به معنای عدم امکان استناد به مذاکرات پیش‌قراردادی برای تفسیر قراردادها است. به‌منظور تکمیل این ابزار، زبان مورد استفاده طرفین در قرارداد، تنها منبع کشف معنای موردنظر آنها در راستای تفسیر قرارداد است. نظام حقوقی کامن‌لا از دیرباز مدافع اتخاذ رویکرد عینی در تفسیر قراردادها بوده است. بدین معنا که شخص معقول و متعارف و کاملاً آگاه چه معنایی را برای کلمه یا کلمات موردنظر لحاظ می‌کند. در راستای کشف آن معنا دادگاه باید از سیاق تجاری و سایر اوضاع و احوالی که قرارداد در آن منعقد شده است، آگاهی کافی به دست آورد و تمامی حقایق و اوضاع و احوالی را که شناخته شده‌اند یا باید در اذهان طرفین قرارداد شناخته شده باشند نیز در کنار عوامل پیش‌گفته مطالعه کند.

بهره‌گیری از عنصر عینی در تفسیر مذاکرات پیش‌قراردادی دارای دو مزیت اصلی نسبت به عنصر ذهنی است: واضح‌تر بودن و صرفه‌جویی در زمان و هزینه. واضح‌تر بودن بدین دلیل که معیار ذهنی مستعد کاهش امنیت کلمات مندرج در قرارداد است و وفاق طرفین قرارداد در آن خصوص را فاش می‌کند؛ از طرفی دیگر صرفه‌جویی که معیاری ذهنی است، مستلزم جست‌وجو و مذاقه و ارزیابی ادله بیرونی و سایر موارد کمک‌کننده است و این امر طبعاً مستلزم صرف زمان و هزینهٔ بیشتر است. اثر جانبی مهم معیار عینی عدم تأثیر بر شخص ثالثی است که بر معنایی متعارف از قرارداد تکیه می‌کند؛ درحالی‌که اعمال معیار شخصی می‌تواند به‌صورت غیرمستقیم اطراف ثالث متأثر از قرارداد را در معرض خسارات قرار دهد. البته در هر دو معیار فوق‌الذکر سیاق متن همواره عنصری برجسته و اساسی در فهم معناست. پس می‌توان موارد خارج از قرارداد کتبی را نیز مورد نظر داشت تا سیاقی که قرارداد در آن منعقد شده است و هدف عینی قرارداد را شناسایی کرد (اقتباس از دروس ارائه‌شده در دوره حقوق بین‌الملل خصوصی آکادمی حقوق بین‌الملل لاهه در سال ۲۰۱۷).

۳.۱. نظام حقوقی کامن‌لا

۳.۱.۱. انگلستان

در نظام حقوقی انگلستان برای اولین بار در سال ۲۰۰۹ معیار ذهنی به‌عنوان معیاری اساسی در تفسیر مذاکرات پیش‌قراردادی مورد تأیید قرار گرفت. نظام حقوقی سنتی انگلستان از دیرباز قضاوت را ممنوع از لحاظ مذاکرات پیش‌قراردادی در تفسیر قراردادها کرده است.^۳

مبانی اصلی طرح تفسیر قراردادها در نظام حقوقی انگلستان، پرونده‌ای در سال ۱۹۹۸ است.^۴ در این پرونده لرد هافمن

^۱ Extrinsic Evidence

^۲ Hague Academy of International Law, "Private International Law", Summer Courses 2017

^۳ Prenn. C. Simmonds 1971 ICLR 1381, In : Elland-Goldsmith, M. *Les Principes Généraux du Droit Anglais des Contrats et les Operations Internationales, Droit et Pratique Du Commerce International*, D.P.C.I. 1980.

^۴ Investors Compensation Scheme (ICD) v West Bromwich Building Society, No. 1.WLR 896

پنج اصل مهم را در تفسیر قراردادها را طرح کرده است^۱ که راهنمای مسیر تفسیر مذاکرات پیش‌قراردادی است. برخی از حقوق‌دانان مبانی رأی را بر پایه لیبرالیسم حداکثری^۲ تلقی می‌کنند. اما برخی دیگر از حقوق‌دانان که از نظریه محافظه‌کاری در قرارداد دفاع می‌کنند،^۳ معتقدند که رأی ICD هم مذاکرات پیش‌قراردادی و هم رفتار متعاقب طرفین قرارداد را از موارد مؤثر در تفسیر جدا می‌کند و رویکردی احتیاطی را در مسئله تفسیر قراردادها اتخاذ کرده است؛ حال اینکه لرد هافمن در پرونده فوق ترجیح داده است که مسئله را با تفسیری مضیق به نتیجه برساند.^۴ عنصر اصلی در یافتن معانی اصلی زبانی در تفسیر قراردادها در پرونده‌ای مورد بحث قرار گرفت.^۵ پرونده فوق یکی از دروس مهم در دوره آکادمی حقوق بین‌الملل خصوصی لاهه در تابستان ۲۰۱۷ بوده است.

(الف) یک شرکت ساخت‌وساز انگلیسی با (ب) یک فرد انگلیسی، قرارداد تعهد به ساخت و فروش یک آپارتمان را در املاک (ب) منعقد می‌کند. مطابق قرارداد هزینه پرداختی معامله توسط (ب) شامل دو بخش بوده است: «حداقل ارزش واحد سکونتی تضمین شده»^۶ و پرداختی متعادل با عنوان «پرداخت سکونتی اضافی»^۷. در معنای پرداخت اضافی بین طرفین اختلاف رخ داد. (الف) بر مبنای معنای متداول تعریف استدلال کرد که هر دو مقادیر فوق‌الذکر قابل اخذ است. اما (ب) مبتنی بر مفاهیم شکل گرفته بین طرفین در جریان مذاکرات استدلال کرد که (الف) صرف یکی از مقادیر فوق را می‌تواند دریافت کند.

دادگاه عالی به نفع چارتربروک، مبنای اصلی منطوق استدلالی حکم خود را بر پایه قاعده‌ای سنتی در انگلستان قرار داد که مذاکرات پیش‌قراردادی به‌عنوان «دلیل» در تفسیر اسناد کتبی قراردادی قابل استماع نیست^۸ و چون (ب) به دنبال اصلاح قرارداد بوده است، لازم است که دلایل واضح و غیرمبهمی را به دادگاه ارائه می‌داد که معنای دیگری از هزینه‌های قراردادی،= در ذهن طرفین شکل گرفته و از قبل انعقاد قرارداد تا زمان اجرای قرارداد نیز باقی بوده است؛ وگرنه صرفاً همان معاینه عینی مورد نظر قرار می‌گیرد. دادگاه تجدیدنظر رویکردی منعطف‌تر در خصوص پذیرش مذاکرات به‌عنوان دلیلی در تفسیر قراردادها توسط لارنس کلینز^۹ اتخاذ کرد. ایشان ملاحظاتی ناشی از سیاست‌گذاری^{۱۰} را به‌طور مطلق قابل اقناع نمی‌دانست و به ماده ۴.۳ اصول قراردادهای بین‌المللی Unidroit و کنوانسیون ۱۹۸۰ در بیع بین‌المللی کالا استناد کرد. این دو سند همچنین توسط قاضی توماس جی در دادگاه تجدیدنظر نیویورک در پرونده‌ای مورد استناد قرار گرفتند.^{۱۱} در دو پرونده اخیر، با اتخاذ رویکردی منعطف در به‌کارگیری مذاکرات پیش‌قراردادی، قضات دادگاه‌ها این قاعده را با

1. Taylor, A. "A Comparative Analysis of US and English Contract Law: Interpretation and Implied Terms", *International In-house Counsel Journal*, Volume 9, Issue 33, 2015, P 3.

2. Extreme Liberalism

3. McLauchlan, D. "Contract Interpretation: What Is It About?", *Sydney Law Review*, Volume 31, Issue 5, 2009, P 9; McMeel, G. P. "Prior Negotiations and Subsequent Conduct: The Next Step Forward for Contractual Interpretation", *Law Quarterly Review*, Volume 119, 2003, P 272.

4. Karen Oltmann v Scarsdale Shipping Co Ltd (The Karen Oltmann) [1976] 2 Lloyd's Rep. 708. QUEEN'S BENCH DIVISION (COMMERCIAL COURT).

5. Chartbrook Ltd v Persimmon Homes Ltd, UKHL 38; [2009] 1 AC 101

6. Minimum Guaranteed Residential Unit Value

7. Additional Residential Payment (ARP)

۸. در نظام کامن‌لا این قاعده، Exclusionary Rule نام دارد. Extrinsic Evidence را معمولاً با Surrounding Circumstances خلط می‌کنند؛ اما باید گفت که اوضاع و احوال پیرامونی صرفاً دربردارنده «حقایق» هستند؛ اما ادله پیرامونی دامنه گسترده‌تری دارد و علاوه بر حقایق، شامل «مفاهیم» نیز می‌شود؛ همانند قصدهای ذهنی طرفین یا مذاکرات شفاهی میان ایشان. (Kenneth Martin)

9. LJ Lawrence Collins

10. Policy

11. Yoshimoto v Canterbury Golf International Ltd [2001].

احتیاط و با پایبندی به قاعده سنتی مورد استناد قرار دادند. دادگاه انگلیس همچنین در پرونده‌ای^۱ نیز با استناد به همان اسناد، استدلال کرده است که می‌توان با بررسی مذاکرات به معنایی پی برد که احياناً طرفین با توافق خود به کلمات بار کرده باشند. دادگاه تجدیدنظر در نهایت تجدیدنظرخواهی را رد کرد.

اما مجلس اعیان انگلستان رأی دادگاه تجدیدنظر در پرونده چارتربروک را نقض کرد. لرد هافمن چنین استدلال کرد که مطابق قاعده کلی، زمانی به رفتار انسان معقول و متعارف تکیه می‌شود که طرفین در قرارداد خود واژگان را به گونه‌ای به کار ببرند که نتوان معنای صحیحی از آن استنباط کرد؛ البته با لحاظ این پیش‌فرض که معیار سنتی تفسیر عینی در کنار معیار شخصی باید مبنای تفسیر قرار گیرد.^۲

دادگاه از قاعده exclusionary صرفاً معیار عینی را در نظر داشت گذار نمی‌کند، بلکه معیار ذهنی را نیز بدان افزوده است. قاعده سنتی دچار جرح و تعدیل شده و کاملاً از حیطه معنا خارج نشده است. پس The Exclusionary Rule به قوت خود باقی است و صرفاً دچار جرح و تعدیل شده است.^۳ لرد هافمن در استدلال‌های خود ضمن پذیرش قابلیت اعمال قاعده فوق بیان می‌دارد که اعمال خشک و مطلق قاعده از دستیابی به وفاق میان طرفین که بر معیار عینی تأثیر خواهد گذاشت، باز می‌ماند؛ پس محدودیتی مفهومی بر دامنه و گستره پیش‌زمینه قراردادی و به‌طور خاص مذاکرات پیش‌قراردادی وجود ندارد. اگر سابقاً این موارد را به استناد قاعده فوق غیرقابل استماع می‌دانستند، به علت غیرمرتبط بودن با ارزیابی عینی قراردادی بود که طرفین به‌طور معقول و متعارف و به وسیله زبان قرارداد القا می‌کردند. البته مذاکرات و موارد ذهنی طرفین را که نمود قراردادی پیدا کرده است، نمی‌توان از بطن قرارداد خارج کرد.^۴ فلذا زین پس عوامل ذهنی از جمله مذاکرات پیش‌قراردادی به مثابه ابزاری کمکی برای فهم پیشینه قرارداد یا کشف هدف قرارداد قلمداد می‌شوند. لرد هافمن در راستای این نظر بیان می‌دارد که «در اصل» مذاکرات پیش‌قراردادی در تفسیر قراردادها قابل استماع نیست و «زمینه‌های عملی» نیز مؤید این امر است.

در کنار این قاعده، لرد هافمن در پرونده چارتربروک به «قاعده لغت‌نامه خصوصی»^۵ یاد می‌کند؛ بدین معنا که طرفین قرارداد از کلمات در معانی غیرمتعارف استفاده می‌کنند و در نتیجه در رابطه میان خود از نوعی لغت‌نامه خصوصی برخوردارند؛ فلذا مبرهن است که مفاد قرارداد باید در پرتو آن لغت‌نامه مورد تفسیر قرار گیرد.^۶ مبنای قاعده فوق در پرونده‌ای در سال ۱۹۷۶ مطرح شد.^۷ در منطوق رأی بیان شده است که اگر کلمات مستعد افاده بیش از یک معنا داشته باشند، دادگاه ادله ناظر بر مذاکرات میان طرفین را، که معنای کلمات فوق را روشن کنند، در نظر خواهد گرفت. اما لرد هافمن مبنای استدلالی پرونده فوق را در پرونده چارتربروک رد کرد. بدین جهت که گسترش نامناسبی از قاعده لغت‌نامه خصوصی به میان آمده است، در نتیجه به امحای exclusionary rule منجر خواهد شد و اگر

^۱. Proforce Recruit Ltd. V the Rugby Group Ltd [2006].

^۲. See: Burrows, A. and Edwin, P. Construction and Rectification, Oxford University Press, 2007

^۳. See: Spigelman, J. "Contractual interpretation: A comparative perspective", Australian Law Journal, Volume 85, 2011 & Spigelman, J. J. "Extrinsic Material and the Interpretation of Commercial Contracts", Insurance Law Journal, 2011

^۴. قاضی لرد هافمن همچنین دو سازوکار rectification و estoppels by convention جهت ممانعت از بی‌عدالتی در جهت اجرای قاعده فوق مقرر داشته است که از حوصله بحث خارج است. مبسوط نظر ایشان در رأی فوق مشروح است. این سازوکارها را برخی استثنای قاعده فوق می‌دانند.

^۵. The private dictionary principle

^۶. البته پیش از چارتربروک نیز این جدال در پرونده‌های مختلفی مطرح شده بود؛ اما نتیجه اساسی و اصلی در چارتربروک رقم خورد.

^۷. Partenreederei M. S. Karen Oltmann v Sausdale Shipping Co Ltd.

طرفین مذاکرات خود را بر مبنای برخی فرضیه‌های مشترک میان خود قرار دهند و مذاکرات متضمن این امر باشد که این فروض بر برخی کلمات، معانی خاصی را بار می‌کنند، طرفین از ترتب سایر معانی دست شسته‌اند که سازوکار استاپل است. نکته مهم این است که فقط در همین چارچوب می‌توان قاعده لغت‌نامه خصوصی را قابل اعمال دانست. در حقیقت فرض پرونده چارتربروک این است که افراد در انعقاد قراردادهای مخصوصاً کتبی، اشتباهات زبان شناختی مرتکب نمی‌شوند. اعمال قاعده عدم استماع دلیل‌پذیری مذاکرات پیش‌قراردادی قاضی را از توانایی قرارگیری در موقعیت پیشین طرفین و کشف مقصود واقعی ایشان بازمی‌دارد. بر همین مبنای برخی معتقدند که وظیفه اصلی قاضی در تفسیر قرارداد یافتن قصد طرفین است.^۱

موارد قابلیت استماع مذاکرات پیش‌قراردادی:

- ۱- جهت اثبات اینکه حقیقتی خاص برای طرفین شناخته شده است؛^۲
- ۲- جهت اعمال ادعای اصلاح و استاپل مطابق آنچه لرد هافمن بیان کرده است؛
- ۳- جهت استقرار هدف کلی قرارداد که طرفین بدنبال آن بوده‌اند که البته باید با دقت و احتیاط اعمال شود.^۳

۳.۱.۲. استرالیا

در نیوزیلند در پرونده ای^۴ در قرارداد تأمین گاز، خریدار به ازای هر گیگاژول گاز ملزم به پرداخت مابه‌التفاوت ثمن قراردادی و ۶.۵۰ دلار به ازای هر گیگاژول به‌علاوه سود به فراهم‌کننده محصول بوده است. اختلاف در خصوص معنای عبارت «۶.۵۰ دلار به ازای هر گیگاژول» به وجود آمد که آیا شامل هزینه‌های انتقال^۵ نیز می‌شود یا خیر؟ دادگاه در ابتدا رأی بر عدم شمول هزینه‌های انتقال داخل بر ثمن صادر کرد، اما دادگاه تجدیدنظر این حکم را نقض کرد و در نهایت، دیوان عالی کشور حکم دادگاه تجدیدنظر را نقض و حکم دادگاه را ابرام کرد.

در این رأی، میان قضات سه نظر مختلف بود: اول دو نفر از قضات، مذاکرات پیش‌قراردادی را صرفاً به‌عنوان بخشی از سیاق کلی و مقصود تجاری توافق طرفین دانستند؛ یکی از قضات معتقد بود که مذاکرات پیش‌قراردادی صرفاً زمانی مورد نظر قرار می‌گیرند که منجر به استاپلی شوند که در عرف مقرر است یا در نتیجه ادعایی باشد که در جهت اصلاح قرارداد و به‌طور خاص اصلاح ثمن قراردادی مورد نظر قرار بگیرد؛ از طرفی دیگر دو نفر از قضات مذاکرات پیش‌قراردادی را به‌عنوان اصلی کلی در تفسیر قراردادها مورد استفاده دانستند و همچنین به اصول قراردادهای بین‌المللی نیز اشاره کردند که حتی به موجب قانون انگلیس مذاکرات پیش‌قراردادی زمانی که بیانگر حقیقت یا اوضاع و احوالی باشند که به‌طور عینی بیانگر اراده هر دو طرف قرارداد است، باید در تفسیر قراردادها لحاظ شود. البته اصول قراردادهای بین‌المللی، معیار ذهنی را در تفسیر مذاکرات مورد تأیید قرار نداده است و به‌طور ضمنی با اتخاذ معیار نوعی در این خصوص ساکت است. در نهایت دیوان عالی کشور نیوزیلند قصد و نیت طرفین را که در مذاکرات پیش‌قراردادی تجلی می‌یابد، به‌عنوان دلیلی حاکم بر تفسیر مذاکرات مورد تأیید قرار داد.

¹. Staughton, Ch. "How do the Courts Interpret Commercial Contracts?", Cambridge Law Journal, Volume 58, Issue 2, 1999, P 303.

². Oceanbulk Shipping and Trading SA v TMT Asia Limited, [2011] 1 AC 662.

³. Flaux J in Excelsior Group Productions Limited v Yorkshire Television Ltd, 2009] EWHC 1751 (Comm).

⁴. Vector Gas Ltd. v. Bay of Plenty Energy Ltd.

⁵. Transmission Charges

دیوان عالی استرالیا نیز پیش از آن در سال ۱۹۸۱ در پرونده^۱ کدلفا^۱ مذاکرات پیش‌قراردادی را در تفسیر قراردادها مورد پذیرش قرار داده است که یکی از ریشه‌های اصلی پرونده چارتروک را در انگلیس تشکیل می‌دهد و نکاتی را دربر دارد. در صورتی می‌توان از اوضاع و احوال پیرامونی^۲ در تفسیر قرارداد بهره برد که زبان کلمات مبهم باشد یا مستعد استفاده بیش از یک معنی داشته باشد؛ و گرنه چنانچه بتوان معنایی بدون ابهام از کلمات قرارداد استفاده کرد، نمی‌توان به اوضاع و احوال پیرامونی توجه کرد. البته باید به اوضاع و احوالی توجه کرد که برای هر دو طرف شناخته شده باشند. مذاکرات پیش‌قراردادی نیز می‌تواند منعکس‌کننده هر دو عنصر باشد؛ یعنی یا باید حقایقی با لحاظ معیار عینی را دربر داشته باشند که برای هر دو طرف شناخته شده است یا موضوع ذهنی قرارداد را بیان کنند؛ به نحوی که منعکس‌کننده قصد و انتظارات واقعی طرفین باشد که به The True Rule شهرت دارد.^۳ اما کدلفا را نمی‌توان منشأ استماع مذاکرات در تفسیر دانست. چراکه کدلفا نیز همانند اسلاف خود با اتخاذ رویکردی عینی قصد مشترک طرفین را نیز به مثابه نمود در فردی معقول و متعارف دانسته است و صرفاً در the true rule کمی انعطاف را از خود بروز داده است.

۳.۱.۳. آمریکا

در پرونده‌ای^۴ دادگاه نیویورک تفسیر به نحو بی‌معنا، غیرمعقول از منظر تجاری یا مخالف انتظارات معقول طرفین را نپذیرد. در پرونده‌ای^۵ حتی فراتر را در نظر می‌گیرد و چنین اظهار می‌دارد که قراردادها باید در پرتو اهداف بازرگانی مورد لحاظ قرار گیرد که طرفین به دنبال دستیابی به آنها هستند. در پرونده‌ای^۶ و همچنین در پرونده دیگری^۷ همچنین ملاحظه می‌شود که دادگاه‌های آمریکا حساسیت بسیاری به این امر دارند که دادگاه از ساختار کلی قرارداد خارج نشود؛ حتی اگر دلایل قانع‌کننده تجاری وجود داشته باشد، مبنی بر این امر که قرارداد در جهات خاص دیگری مورد تفسیر قرار گیرد. فلذا معیار عینی انسان معقول و تلاش شایسته^۸ ممکن است از لحن قرارداد استنباط نشود. دادگاه‌های آمریکا حتی در همه موارد اصل Forthright Negotiator را نمی‌پذیرد. این اصل همان اعمال تفسیری معقول در زبان یک طرف است که بر طرف دیگر بار می‌شود، زمانی که قرارداد با ابهام روبه‌رو شده باشد. این امر شبیهه Estoppel by Convention در حقوق انگلستان است.

در ایالات متحده آمریکا هر یک از ایالات رویکردی نسبت به مسئله تفسیر قراردادها اتخاذ کرده‌اند که البته نقاط افتراق فاحشی ندارند؛ اما می‌توان مجموعه قوانین تجاری متحدالشکل^۹ را مبنای تحلیل قرار داد که توسط پنجاه ایالت مورد تصویب قرار گرفته است. به موجب ماده دوم قانون پیش‌گفته، می‌توان چنین استدلال کرد که جریان اجرای قرارداد و جریان مذاکرات و دادوستدها و عادت تجاری ممکن است معنایی خاص را بر مفاد قرارداد بار کنند. البته دادگاه‌های

1. Codelfa Constructions Pty Ltd v State Rail Authority (1981) 149 CLR 337.

2. Surrounding Circumstances

3. Kenneth, M. "Contractual Construction: Surrounding Circumstances and the Ambiguity Gateway", *Australian Bar Review*, Volume 37, Issue 2, 2013, P 1 & 10.

4. Landmark Ventures, Inc. v. Wave Sys. Corp) No. 11 Civ. 8440, 2012 WL 3822624 in Andrew Taylor, In: Ibid.

5. Newmount Mines Ltd. v Hanover Ins.Co.) 784 F2d 127, 135, In: Ibid.

6. West Willow-Bay Court, LLC and Robino-Bay Court Plaza, LLC.) C.A. No. 2742-VCN 2007.

7. United Rentals Inc v RAM Holdings Inc. C.A. No. 3360-CC (December 12 and 21, 2007).

8. Best Efforts

9. Unified Commercial Code

امریکا و انگلستان قاعده‌ای به نام *parol evidence rule* را نیز در تفسیر قراردادهای مکرراً مورد استفاده قرار می‌دهند.^۱ قاعده‌ای که طرفین قراردادی را از ارائه ادله بیرونی که منجر به ابهام در فهم قرارداد می‌شود باز می‌دارد. به دیگر سخن، این قاعده مانع اعمال ادله و اوضاع و احوال بیرونی قرارداد است که موجب افاده معنایی غیر از معنای اصلی برآمده از متن قرارداد می‌شود. قاعده *Four Corners* نیز کارکردی مشابه قاعده فوق دارد که شرح آن در توضیح حقوق فرانسه خواهد آمد.

این قاعده در پرونده کدلتا در استرالیا نیز مطرح شده است و قضات هدف آن را مستثنی کردن ادله بیرونی (البته غیر از اوضاع و احوال پیرامونی) همانند بیانات مستقیم حاوی قصد طرفین (البته غیر از مورد ابهام پنهان) و مذاکرات پیش‌قراردادی دانسته‌اند.^۲ البته این معیارها قابلیت اعمال در نظام حقوقی ایالات متحده را نیز دارند. برخی نویسندگان^۳ قاعده فوق را در سیاقی کنونی تحلیل کرده‌اند. به نحوی که گویا مرگ قاعده فوق فرارسیده است. این تحلیل‌ها شاید بدین جهت شکل گرفته‌اند که دادگاه‌های سراسر جهان امروزه از تحلیل «متنی به سیاقی»^۴ گذار کرده و دقت و انصاف^۵ را به قطعیت^۶ ترجیح می‌دهند. امروزه رویکردهای لیبرال و مدرن در تفسیر قراردادی، رویکردهای غالب محسوب می‌شوند که قاعده فوق را چنین بیان می‌کنند که وقتی طرفین قرارداد خود را مکتوب کنند، دادگاه‌ها باید برای تفسیر صرفاً به متن نگاه کنند. البته این قاعده با قاعده استماع یا عدم استماع مذاکرات پیش‌قراردادی در تفسیر قراردادهای متفاوت است.^۷

۳.۲. نظام‌های حقوقی رومی ژرمنی

۳.۲.۱. فرانسه

در نظام قضایی فرانسه، قالب اسناد پیش‌قراردادی در رفع ابهام^۸ ناشی از سند اصلی (قرارداد) مؤثر است. رویه قضایی چنین برداشت می‌کند که مواجهه یک سند پیش‌قراردادی با اصل قرارداد که در ظاهر واضح و قابل فهم است، ممکن است در قاضی تردیدی^۹ را پدید آورد. تردیدی که وی را بر این وامی‌دارد که در جست‌وجوی قصد مشترک طرفین برآید. ابهام درونی صرفاً از خود متن ناشی می‌شود، در حالی که ابهام بیرونی ناشی از تردیدی است که از بیرون متن بر متن وارد می‌شود.^{۱۰} ابهام به معنای تردید در معناست.^{۱۱} در نتیجه در نظر دادگاه‌های فرانسوی تردید در قصد طرفین به معنای ابهام^{۱۲} نیست که معمولاً کاربرد روشنی داشته باشد؛ بلکه ابهام در کلام است؛ در نتیجه عبارتهایی به ظاهر واضح در

1. Taylor, Op. Cit., P 6.

2. Martin, Op. Cit., P 4.

3. Sifris, Michael. *The Impact of Pre-Contractual Conduct on Contractual Interpretation*, 2014, P 414-417.

4. Text to Context

5. Accuracy and Fairness

6. Certainty

۷. برای مطالعه اعمال قاعده فوق در چارچوب نرم و سخت رک:

Posner, E. A. "The parol evidence rule, the plain meaning rule and the principles of contractual interpretation", *University of Pennsylvania Law Review*, Volume 146, 1998, P 533.

8. Ambiguity

9. Doubt

10. Ferraris, J. *Le Rôle des Documents Précontractuels dans l'Interprétation par le Juge du Contrat*, Paris : Publi Book, 2003, P 29.

۱۱. راسخ، محمد، *فرهنگ نظریه حقوقی*، تهران: نشر نی، ۱۳۸۹.

12. Vagueness

متن قرارداد مدلول‌های متعددی را دربردارند.

اسناد پیش‌قراردادی ممکن است در فروض مختلف در تفسیر قراردادها به کار آیند. در وهله اول لازم است که شفاف‌سازی محتوای سند قراردادی^۱ در اولویت باشد. در رویه قضایی فرانسه، ایهام در متن قرارداد امکان کنار گذاشتن ماده ۱۳۴۱ قانون مدنی فرانسه را فراهم می‌کند؛ چراکه ماده فوق در رابطه میان بدهکار و طلبکار در سقوط تعهدات درصد اثبات اموری ضد یا در جهت متن قرارداد نیست، بلکه درصد عدم اجرای قرارداد در فرض ایهام است. رویه قضایی این امر را تأیید کرده است که طلبکار نتواند با وجود ایهام در قرارداد به ماده ۱۳۴۱ استناد کند و قرارداد را به‌موقع به‌اجرا بگذارد. برای رهایی از این ایهام هرگونه دلیلی قابلیت استماع دارد. با وحدت ملاک از مفهوم ماده ۱۳۴۱ می‌توان چنین استنباط کرد که در حقوق مدنی فرانسه تکمیل یا اصلاح محتوای یک قرارداد صرفاً با اسنادی که از پیش به‌صورت کتبی تهیه شده‌اند، میسر خواهد بود؛ اما رویه قضایی فرانسه اثبات قصد طرفین از هر طریق ممکن را میسر می‌داند. مذاکرات پیش‌قراردادی در این میان عنصری اولیه و اساسی در کشف اراده طرفین محسوب می‌شوند.^۲

شعبه یک حقوقی دیوان عالی کشور فرانسه با هدف پذیرش استفاده از اسناد پیش‌قراردادی چنین در نظر داشت که این مذاکرات درحقیقت نوعی پیمان میان طرفین را دربردارند. توافقی میان سهام‌دار بانک و خود بانک صورت گرفته بود؛ سپس بانک ایجاب متقابلی با شرایطی الحاقی ارائه کرده و سهام‌دار با آن موافقت می‌کند؛ اما هنگام ثبت این توافق یکی از شروط از قلم می‌افتد. دیوان چنین تصمیم گرفت که این امر از قصد مشترک طرفین استنباط می‌شود که هنگام ارسال توافق برای سردفتر اسناد رسمی بانک از تغییرات ایجادشده در متن قرارداد آگاه نبوده است؛ ضمن اینکه طرفین اقدامی در جهت نسخ توافق پیشینی انجام نداده‌اند. در نتیجه صرفاً یک توافق وجود داشته و همان توافق به‌طور صحیح انعقاد یافته است. (پیشین) چه، قرارداد محصول توافق مشترک طرفین یا همان تلاقی اراده‌هاست.

در صورتی که طرفین در توافقی‌های خود هرگونه نقشی برای اسناد پیش‌قراردادی را در تفسیر قرارداد استثنا کرده‌اند، در این صورت قاضی با داور مجاز به استفاده از آنها نیست. چنین شروطی در دکترین فرانسه به شروط همه فراگیر^۳ یا شروط کامل^۴ مشهور شده‌اند. این شروط درحقیقت به جهت تضمین امنیت حقوقی متن اصلی قرارداد توسط طرفین اعمال می‌شوند.^۵ به‌عنوان مثال، با توجه به ماده ۲۵۲-۳ قانون مدنی فرانسه در باب طلاق صحبت‌ها یا مرسلاتی که در قالب دعوت به مصالحه میان طرفین مبادله شده است، نمی‌تواند له یا علیه هریک از زوجین یا شخص ثالثی در روند رسیدگی قضایی مورد استفاده قرار گیرد.^۶ شروطی از این دست به‌طور کلی به دو نوع تقسیم می‌شوند: اول شروطی که به این امر اشاره می‌کند که صرفاً متن اصلی قرارداد در تفسیر مورد نظر قرار می‌گیرد؛ دوم شروطی که به‌صراحت از عدم قابلیت استماع مذاکرات پیش‌قراردادی در تفسیر قراردادها سخن به میان می‌آورد.^۷ در مورد اول مثلاً ممکن است طرفین چنین شرط کنند که قرارداد حاضر و ضامم آن به مثابه کلیت توافق میان طرفین به حساب می‌آیند، فلذا تمامی نامه‌ها، پیشنهادهای، ایجاب‌ها و توافقی‌های پیشینی از این کلیت خارج خواهند بود یا چنین مقرر کنند که قرارداد حاضر با هدف

1. Instrumentum

2. Ferraris, Op. Cit., P 30.

3. Clauses des quatre coins

4. Clause d'intégralité

5. Pouillet, Y. *Les Droit des Contrats Informatiques*, Larcier, 1983, P 185.

6. Mousseron, P. Raynard, J. and Seube J. B. *Technique Contractuelle*, Francis Lefebvre, 1988, P 56.

7. Rawach, E. *La portée des clauses tendant à exclure le rôle des documents précontractuels dans l'interprétation du contrat*, D. Chr, 2001, P 223.

خود مورد انعقاد قرار گرفت؛ در حالی که هرگونه جایگاهی برای توافق‌های شفاهی و کتبی پیشینی را نفی می‌کند. در مورد دوم مثلاً چنین مقرر می‌شود که جهت تفسیر قرارداد حاضر نمی‌توان به اسناد زمان مذاکرات ارجاع داد.

۳.۲.۲. سوئیس

در قانون تعهدات کشور سوئیس^۱ در تفسیر قراردادها باید قصد مشترک و واقعی طرفین مورد نظر قرار بگیرد که در وهله اول از تفسیر متن قرارداد ممکن خواهد بود. اما اگر متن قرارداد مبهم بود، می‌توان به مذاکرات پیش‌قراردادی نیز رجوع کرد.

۳.۲.۳. بلژیک

در نظام حقوقی بلژیک به موجب قانون «چارچوب موافقت‌نامه‌های همکاری تجاری»^۲ مذاکرات پیش‌قراردادی به‌طور خاص در قراردادهای همکاری تجاری مدون شده است. اما در حالت کلی این قانون صرفاً بر موافقت‌نامه‌های همکاری ناظر بر امور تجاری قابل اعمال است.

۳.۲.۴. ایران

در نظام حقوقی ایران، خوانشی از مذاکرات پیش‌قراردادی مغفول مانده است. لکن برخی مسائل از جمله وعده بیع، مناقصات، مسئولیت و... باعث می‌شوند که حدود مفهومی و نقاط افتراق و موارد هم‌پوشانی با مذاکرات پیش‌قراردادی مورد بحث قرار گیرند.

حقوق دانان از قراردادهای مقدماتی یاد کرده‌اند:^۳ دسته اول مواردی است که التزامی بر انعقاد عقد اصلی ایجاد می‌کنند؛ یعنی قرارداد به مرحله انشای نهایی نمی‌رسد. دسته اول را وعده بیع می‌نامند. دسته دوم شامل قراردادهایی است که یکی از طرفین مفاد عقد نهایی و شرایط آن را انشا و وقوع عقد را به اراده طرف دیگر موکول می‌کند؛ یعنی هرگاه او به مفاد عقد رضایت دهد، عقد بدون نیاز به اراده و انشای دیگر واقع می‌شود که اگر به‌طور متقابل انشا شوند و حاوی شرایط عقد باشد، به منزله ایجاب و قبول محسوب می‌شوند؛ مگر جزو عقود تشریفاتی باشند.

به نظر می‌رسد که می‌توان دسته سوم را نیز متصور شد و آن شامل توافقات مقدماتی است که در قالب عقود نامعینی قرار دارند که در راستای انعقاد عقد اصلی منعقد می‌شوند که در نتیجه می‌توان این موارد را در چارچوب مذاکرات پیش‌قراردادی و مؤثر در تفسیر قرارداد اصلی دانست. اما رویه قضایی در ایران در همه موارد با این قسم سوم هم‌دل نیست؛ مگر در قالب قرارداد و تعهد باشد که در این صورت دیگر قراردادی مستقل و پیش‌زمینه قرارداد بعدی است و مذاکرات پیش‌قراردادی محسوب نمی‌شود. همان‌طور که مثال‌هایی از رویه قضایی ذکر خواهند شد، قاضی در نظام حقوقی ایران الزامی به پذیرش مذاکرات پیش‌قراردادی به مثابه تعهدات طرفین ندارد و در نهایت می‌تواند از مذاکرات به‌عنوان اماره قضایی در جهت تفسیر قراردادها بهره‌بردارد، مگر در مواردی که اشاره شد. تفسیر قرارداد در حقوق ایران در درجه

^۱. Art 18(1) Code of Obligations (unofficial translation): "In order to decide on the form and clauses of a contract, it is necessary to seek the real and common intention of the parties, instead of relying on the incorrect expressions and terms that the parties used in error or with the aim of dissimulating the real nature of the contract."

^۲. Framework of Commercial Cooperation Agreements Act 19 December 2005.

^۳. کاتوزیان، ناصر، قواعد عمومی قراردادها، جلد ۱، تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۸، ش ۲۰۰.

اول بر مبنای غلبه اراده باطنی افراد علی‌الاصول بر اراده ظاهری آنان است؛ چراکه مطابق ماده ۱۹۱ قانون مدنی عقد با قصد انشا واقع می‌شود. اما این امر مانع از آن نیست که دادرسی با کمک از عرف و آداب و رسوم تجاری و لوازم قاعده حسن‌نیت درصدد کشف اراده طرفین برآید (ماده ۲۲۰ قانون مدنی). در این مورد شعبه ۱۰ دادگاه تجدیدنظر استان تهران در دادنامه قطعی شماره ۹۳۰۹۹۷۰۲۲۱۰۰۰۴۲۷ مورخ ۱۳۹۳/۰۴/۰۹ در تأیید دادنامه بدوی شماره ۳۲-۹۳/۱۰/۲۶ صادره از شعبه ۱۸۵ دادگاه عمومی حقوقی تهران، دعوای تجدیدنظرخواهان را با خواسته صدور حکم به فسخ اجاره‌نامه رسمی شماره ۳۷۲۵۵-۶۲/۳/۳ دفترخانه ... تهران و تخلیه مورد اجاره به لحاظ تغییر شغل از انباری به مکانیکی ماشین‌آلات صنعتی به انضمام خسارات دادرسی مورد پذیرش قرار نداد و حکم بر بطلان دعوا مستنداً به ماده ۱۹۷ قانون آیین دادرسی مدنی صادره از دادگاه بدوی را ابرام نمود؛ بدین جهت که اگر به کاربری خاصی در اجاره‌نامه تصریح شود، ولی قصد طرفین کاربری دیگری باشد، اراده باطنی مقدم است. درحقیقت دادگاه بدوی چنین استدلال کرده بود که قرائن پرونده جملگی حکایت از آن دارد که توافق و قصد واقعی طرفین برای شغل کارگاه و تعمیرگاه مکانیکی بوده است و قید انباری در اجاره‌نامه رسمی به لحاظ فقدان جواز و پایان کار شهرداری بوده است.

شعبه ۲۷ دادگاه تجدیدنظر استان تهران در دادنامه قطعی به شماره ۹۳۰۹۹۷۰۲۲۲۷۰۰۹۸۴ مورخ ۱۳۹۳/۰۷/۲۹ اعلام داشت که صورت‌جلسه قاضی حوزه نظارت دادگستری کل استان درخصوص مذاکرات مقدماتی طرفین برای انعقاد عقد و همچنین شهادت شهود در این زمینه مادامی که منتهی به حصول توافق بین دو طرف نشده باشد، مثبت وقوع عقد نخواهد بود. ریاست محترم شعبه در بخشی از دادنامه چنین استدلال کرده اند که «اظهارات آقای م.الف. در بند اولاً صورت‌جلسه مورخ ۸۷/۱۰/۴ قاضی محترم حوزه نظارت در مورد مذاکرات مقدماتی راجع به پروژه ه. فاقد ارزش اثباتی است؛ چراکه شروع این اظهارات با انکار مشارکت در آن ملک بوده و مذاکره، مرحله ابتدایی برای حصول توافق و تلاقی قصد طرفین و انشاء عقد است که همواره منتهی به توافق و تحقق عقد نمی‌گردد. فلذا آن اظهارات که مبین صورت پذیرفتن مذاکره در مورد مشارکت و نحوه و شرایط آن است به لحاظ اینکه منتهی به تلاقی قصد انشاء طرفین که همراه با چیزی که دلالت بر قصد آنان نماید نمی‌باشد مؤثر در مقام نیست. مضافاً گواهی گواهان که ناظر به اطلاع از این مذاکرات مقدماتی و مباحثی است که بین طرفین صورت گرفته و در مورد پروژه ه. منتهی به عقد نگردیده و در خصوص پروژه س.ک. در نسبت مشارکت در تضاد با سند رسمی شماره ۷۸۹۷۲ مورخ ۱۳۸۰/۴/۲۳ دفتر ... بوده و همراه با قطع و یقین نیست از جانب دادگاه مثبت ادعا ارزیابی نمی‌گردد.»

به‌طور خلاصه، حقوق ایران تفسیر اجتماعی را به حاشیه می‌راند و اصل را بر کشف قصد مشترک طرفین قرار می‌دهد. معانی عرفی مندرج در قانون مدنی ایران به‌منظور تفسیر قراردادها نباید محصور و محدود به معانی عینی قراردادی در عرف عام شود. حتی در عرف خاص نیز نباید تفسیر را محدود به معانی عینی کرد. با تکیه بر اصل اباحه و عدم منع و با توجه به اهمیت امر در عرف و عادت تجاری، دادرسی مجاز است که از مذاکرات به‌منظور تفسیر قراردادها بهره‌مند شود؛ اما تکلیفی در این خصوص بر او متصور نیست.

۴. چالش‌های پیش‌رو در داوری‌های بین‌المللی

در داوری‌های بین‌المللی در قانون حاکم در صورتی که طرفین قرارداد نسبت به قانون حاکم بر امور ماهوی قرارداد و در نتیجه حاکم بر داوری سکوت نکرده باشند، داور یا داوران در نهایت به همان قانون برای احراز قواعد حاکم بر تفسیر مراجعه خواهند کرد؛ حتی اگر قانون مقر امری متفاوت را پیش‌بینی کرده باشد؛ چه، قواعد تفسیر قراردادی از قواعد

نظم عمومی محسوب نمی‌شوند که به چنین بهانه‌هایی بر داوری تحمیل شود. حال در صورتی که طرفین قانون مقرر را انتخاب کرده باشند یا در خصوص قانون حاکم سکوت کرده باشند و داور نتواند از احوال حاکم بر قرارداد نیز قصد مشترک طرفین را احراز کند، تحت شرایطی قانون مقرر داوری بر داوری تحمیل خواهد شد. در نتیجه ممکن است قواعد تفسیری متفاوتی نسبت به اینکه طرفین داوری را در کجا برگزار کنند، بر ایشان تحمیل شود. موضع دو نظام حقوقی بزرگ دنیا در خصوص تفسیر قراردادها متفاوت است. حال، طرفی که محل تجارت او در یک نظام حقوقی است که مذاکرات در تفسیر قابل استماع نیست و داوری در کشوری برگزار می‌شود که قابل استماع است و برعکس، به احتمال زیاد در زمان اجرای رأی در کشور خود با موانعی از جمله عدم صدور رأی داوری به علت عدم مطابقت با قوانین و مقررات عادلانه روبه‌رو می‌شود. همچنین ممکن است طرفین هر دو در یک کشور محل تجارت داشته باشند و داوری در کشوری با موضع حقوقی متفاوت باشد؛ در نتیجه طرفین از داور اعمال قواعد تفسیری متفاوت را تقاضا کنند و این امر نیز به نفع ایشان باشد، اما به علت حکومت قانون مقرر بر داوری، طرفین نتوانند از این مزیت در تفسیر بهره‌مند شوند.

نتیجه‌گیری

انعقاد قرارداد مستلزم مذاکرات پیش‌قراردادی حاوی قصد مشترک طرفین در معانی کلمات و عبارات موجود در قراردادهاست. این نوشتار مسئله استماع‌پذیری این مذاکرات در دادگاه‌های داخلی و دیوان‌های داوری بین‌المللی به مثابه دلیلی برای تفسیر قراردادها توسط دادرس یا داور را مورد بحث قرار داد. در حقوق تجارت بین‌الملل این استماع‌پذیری مورد اقبال قرار گرفته است. مواضع نظام‌های حقوقی معاصر در این خصوص متحدالشکل نیست، البته در سال‌های اخیر رفته‌رفته به سمت استماع‌پذیری این مذاکرات پیش‌می‌روند. نظام حقوقی ایران در این خصوص سکوت کرده است که این سکوت حمل بر اباحه خواهد شد. این مسئله نه فقط رویه‌های داخلی، بلکه مسئله قانون حاکم در داوری‌های تجاری بین‌المللی را با موانع و مشکلاتی روبه‌رو می‌کند. مذاکرات پیش‌قراردادی را می‌توان به‌عنوان عامل «اصلی» در تفسیر قراردادها لحاظ کرد و امید آن داشت که تمامی نظام‌ها عنصر «شخصی» را بر عنصر «عینی» در تفسیر ارجحیت بخشند. چنین نتیجه‌ای در دو حالت در قراردادهای بین‌المللی می‌تواند نتایج متفاوتی را دربر داشته باشد: صرف نظر از عنوان قرارداد، در قراردادهایی که از مجرای تجارت الکترونیک انجام می‌شوند، مذاکرات پیش‌قراردادی مدخلیت دارند؛ چراکه جزو لاینفک قرارداد است. پست‌های الکترونیکی تبادل‌شده میان طرفین به حدی با یکدیگر و در نهایت با قرارداد ارتباط منطقی دارند که نمی‌توان جدای از قرارداد آنها را مورد لحاظ قرار داد و از یکدیگر تفکیک کرد؛ به طوری که تمامی مذاکرات در قالب‌های کتبی صورت می‌پذیرند. بالعکس در فرضی که قرارداد به صورت سنتی منعقد می‌شود، مذاکرات بیشتر شفاهی‌اند و به ندرت مذاکرات و گفته‌ها در قالب‌های کتبی قرار می‌گیرند؛ البته ممکن است اسنادی از طریق فکس تبادل شود که آن هم در موارد دیجیتال و در فرض اول مورد بررسی قرار می‌گیرد. در فرض سنتی، اگر هم مواردی به صورت کتبی درآیند، در حقیقت صورت کاغذی همان مذاکرات شفاهی است. به دیگر سخن، غرض و فایده این تفکیک نه شفاهی و کتبی بودن آن، بلکه ارتباط منطقی با قرارداد اصلی است. با این تفکیک، نگاه نظام حقوقی رومی-ژرمنی در قراردادهای الکترونیکی و نگاه نظام حقوقی کامن‌لا در قراردادهای سنتی بهترین روش خواهند بود.

منابع

کتاب

۱. راسخ، محمد، *فرهنگ نظریه حقوقی*، تهران: نشر نی، ۱۳۸۹.
۲. کاتوزیان، ناصر، *قواعد عمومی قراردادها*، جلد ۱، تهران: شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۸.

پایان‌نامه

۳. سپهری، فاطمه، «ماهیت و آثار حقوقی مذاکرات پیش از قرارداد»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه قم، ۱۳۸۷.
۴. نظریان، وحید، «تحلیل شرط کلیت و تمامیت قرارداد با نگاهی به اسناد بین‌المللی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، ۱۳۹۴.

رویه قضایی

۵. دادنامه شماره ۳۲-۹۳/۱۰/۲۶-۹۳ صادره از شعبه ۱۸۵ دادگاه عمومی حقوقی تهران.
۶. دادنامه قطعی به شماره ۹۳۰۹۹۷۰۲۲۲۷۰۰۹۸۴ مورخ ۱۳۹۳/۰۷/۲۹ شعبه ۲۷ دادگاه تجدیدنظر استان تهران.
۷. دادنامه قطعی شماره ۹۳۰۹۹۷۰۲۲۱۰۰۰۴۲۷ مورخ ۱۳۹۳/۰۴/۰۹ شعبه ۱۰ دادگاه تجدیدنظر استان تهران.

References

Books

1. Barton, Philip, *The Effect of Pre-Contractual Representations*, Foley's List, 2013.
2. Burrows, A. and Edwin, P. *Construction and Rectification*, Oxford University Press, 2007.
3. Elland-Goldsmith, M. *The General Principles of English Contract Law and International Operations, International Trade Law and Practice*, D.P.C.I. 1980. (in French)
4. Ferraris, J. *The Role of Pre-contractual Instruments in the Interpretation by the Judge of the Contract*, Paris: Publi Book, 2003. (in French)
5. Howlett, James, *Developments in the Interpretation of Contracts*, Paper in KCH Garden Square.
6. Katouzian, Nasser, *General Rules of Contracts*, Volume 1, Tehran: Sahami Publishing Company, 2009. (in Persian)
7. McKendrick, E. "Interpretation of Contracts", In: Worthington, S. (ed.), *Commercial law and commercial practice*, Hart Publishing, 2003.
8. Mousseron, P. Raynard, J. and Seube J. B. *Contractual Technique*, Francis Lefebvre, 1988. (in French)
9. Poulet, Y. *Computer Contract Law*, Larcier, 1983. (in French)
10. Rasekh, Mohammad, *Dictionary of Legal Theory*, Tehran: Ney Publishing, 2010. (in Persian)
11. Rawach, E. *The Scope of Clauses Tending to Exclude the Role of Pre-Contractual Documents in the Interpretation of the Contract*, D. Chr, 2001. (in French)
12. Sifris, Michael. *The Impact of Pre-Contractual Conduct on Contractual Interpretation*, 2014.

Articles

13. Bonnell, M. J. "The UNIDROIT Principles and CISG – Sources of Inspiration for English Courts?", *Pace International Law Review*, Volume 19, Issue 1, 2007.
14. Hague Academy of International Law, "Private International Law", Summer Courses 2017.
15. Kenneth, M. "Contractual Construction: Surrounding Circumstances and the Ambiguity Gateway", *Australian Bar Review*, Volume 37, Issue 2, 2013.

16. Klass, G. "Interpretation and Construction in Contract Law", *Georgetown University Law Centre*, 2018.
17. McLauchlan, D. "Contract Interpretation: What Is It About?", *Sydney Law Review*, Volume 31, Issue 5, 2009.
18. McMeel, G. P. "Prior Negotiations and Subsequent Conduct: The Next Step Forward for Contractual Interpretation", *Law Quarterly Review*, Volume 119, 2003.
19. Nicholls, D. "My Kingdom for a Horse: The Meaning of Words", *Law Quarterly Review*, Volume 121, Issue 577, 2005.
20. Posner, E. A. "The Parol Evidence Rule, the Plain Meaning Rule and the Principles of Contractual Interpretation", *University of Pennsylvania Law Review*, Volume 146, 1998.
21. Scottish Law Commission, "Review of Contract Law Discussion Paper on Interpretation of Contract", *Discussion Paper*, Number 147, 2011.
22. Spigelman, J. "Contractual Interpretation: A Comparative Perspective", *Australian Law Journal*, Volume 85, 2011.
23. Spigelman, J. J. "Extrinsic Material and the Interpretation of Commercial Contracts", *Insurance Law Journal*, 2011.
24. Staughton, Ch. "How do the Courts Interpret Commercial Contracts?", *Cambridge Law Journal*, Volume 58, Issue 2, 1999.
25. Taylor, A. "A Comparative Analysis of US and English Contract Law: Interpretation and Implied Terms", *International In-house Counsel Journal*, Volume 9, Issue 33, 2015.

Thesis

26. Nazarian, Vahid, "Analysis of the Condition of Totality and Completeness of the Contract with a Look at International Documents", Master's Thesis, *University of Tehran*, 2015. (in Persian)
27. Sepehri, Fatemeh, "The Nature and Legal Effects of Pre-Contract Negotiations", Master's Thesis, *Qom University*, 2008. (in Persian)

International Instruments and Their Commentaries

28. DCFR: Draft Common Frame of Reference: Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law (Full Edition: Christian von Bar, Eric Clive (eds), 6 vols, 2009; Outline Edition: Christian von Bar, Eric Clive and Hans Schulte-Nölke (eds), 2009).
29. Model Clauses for the Use of the UNIDROIT Principles on International Commercial Contracts (UPICC).
30. PECL: Principles of European Contract Law (Parts I and II): Ole Lando & Hugh Beale (eds), 2000; Part III: Ole Lando, Eric Clive, André Prüm and Reinhard Zimmermann (eds), 2003.
31. United Nations Commission on International Trade Law Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, 2016 Edition, UNITED NATIONS New York, 2016.

Cases (Domestic and International)

32. Appellate Court Helsinki, Finland, 31 May 2004, English translation available on the Internet at www.cisg.law.pace.edu; CLOUT case No. 877 [Bundesgericht, Switzerland, 22 December 2000].
33. Chartbrook Ltd v Persimmon Homes Ltd, UKHL 38; [2009] 1 AC 101.
34. CLOUT case No. 24 [U.S. Court of Appeals (5th Circuit), United States, 15 June 1993].
35. CLOUT case No. 303 [Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce, 1994 (Arbitral award no. 7331)]
36. CLOUT case No. 932 [Obergericht des Kantons Thurgau, Switzerland, 12 December 2006].

37. Codelfa Constructions Pty Ltd v State Rail Authority (1981) 149 CLR 337.
38. Court of Appeal, United Kingdom, 17 February 2006, Unilex; Court of Arbitration of the International Chamber of Commerce, France, 2003.(Arbitral award in case No. 11849), available at: www.cisg.law.pace.edu/
39. Decree No. 32-26/10/93 issued by Branch 185 of Tehran General Court of Law. (in Persian)
40. Final judgment No. 9309970221000427 dated 04/09/2013 Branch 10 of the Court of Appeal of Tehran Province. (in Persian)
41. Final judgment No. 9309970222700984, dated 07/29/2013, Branch 27 of the Court of Appeal of Tehran Province. (in Persian)
42. Flaux J in Excelsior Group Productions Limited v Yorkshire Television Ltd, 2009] EWHC 1751 (Comm).
43. Handelsgericht Aargau, Switzerland, 26 November 2008, English Translation Available on the Internet at www.cisg.law.pace.edu/
44. Investors Compensation Scheme (ICD) v West Bromwich Building Society, No. 1 WLR 896.
45. Karen Oltmann v Scarsdale Shipping Co Ltd (The Karen Oltmann) [1976] 2 Lloyd's Rep. 708. QUEEN'S BENCH DIVISION (COMMERCIAL COURT).
46. Landmark Ventures, Inc. v. Wave Sys. Corp) No. 11 Civ. 8440, 2012 WL 3822624.
47. Newmount Mines Ltd. v Hanover Ins.Co. 784 F2d 127, 135.
48. Oceanbulk Shipping and Trading SA v TMT Asia Limited, [2011] 1 AC 662.
49. Partenreederei M. S. Karen Oltmann v Sausdale Shipping Co Ltd.
50. Prenn. C. Simmonds 1971 IWL 1381.
51. Proforce Recruit Ltd. V the Rugby Group Ltd [2006].
52. United Rentals Inc v RAM Holdings Inc. C.A. No. 3360-CC (December 12 and 21, 2007)
53. Vector Gas Ltd. v. Bay of Plenty Energy Ltd.
54. West Willow-Bay Court, LLC and Robino-Bay Court Plaza, LLC. C.A. No. 2742-VCN 2007.
55. Yoshimoto v Canterbury Golf International Ltd [2001].